

Lausunto

29.08.2024

Asia: VN/21121/2024

Kysely EU:n verkkolähetysdirektiivin (2019/789) kansallisen täytäntöönpanon vaikutuksista eri toimijoiden näkökulmasta

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko 25 h §:n muutos selkeyttänyt alkuperäistä lähettämistä ja edelleen lähettämistä koskevan sääntelyn soveltamista ja onko lainmuutoksilla (25 h § ja 25 m §) ollut vaikutusta omaan toimintaan tai edustamienne tahojen toimintaan?

Kyllä. Jos kyllä, minkälaisia vaikutuksia, ja miten lainmuutokset on otettu huomioon omassa toiminnassanne tai edustamienne tahojen toiminnassa?

Voitte kirjoittaa perustelunne alla olevaan tekstikenttään.

Tehty lainmuutos selkiyttää entisestään tekijänoikeudellista tulkintaa tilanteissa, joissa edelleen lähettäjä, esimerkiksi operaattori, vastaanottaa signaalin kiinteällä yhteydellä lähettäjäyhtiöltä, ja poistaa näissä tilanteissa mahdollisuuden edelleen lähettäjältä kiertää tekijänoikeudellista vastuuta teknisin keinoin.

Lainmuutos ei kuitenkaan ole vaikuttanut käsikirjoittajien, näyttelijöiden ja ohjaajien arkeen, sillä edelleen lähettämisen aiheuttamista korvauksista ei ole edes aloitettu neuvotteluja tekijöitä edustavan Kopioston ja operaattoreiden välillä, koska lain tulkinta käyttäjien edustajien (operaattorit, tv-yhtiöt ja tuottajat) ja oikeudenhaltijoiden edustajien välillä ei ole yhtenevä.

Tekijät eivät saa korvauksia, vaikka edelleen lähettämistä lain tarkoittamalla tavalla tapahtuu. Tekijöiden oikeuksia heikentävä tilanne koskee ainoastaan kotimaisia tv-kanavia, sillä ulkomaisten kanavien osalta edelleen lähettämistä on lisensoitu jo 80-luvulta alkaen.

Tuotantoyhtiöt vaativat usein tekijöitä ja esittäviä taitelijoita luovuttamaan edelleen lähettämistä koskevat oikeudet työn saamisen edellytyksenä. Tekijöille maksettavien tekijänoikeuskorvausten tasoon tällä ei ole ollut vaikutusta eikä edelleen lähettämiseen liittyvää korvausta eritellä sopimuksissa tai edes keskustella sen määrästä. Tekijöille ja esittäville taiteilijoille ei ole korvattu edelleen lähettämisestä lainsäädännön muutoksenkaan jälkeen.

2. Palveleeko nykyinen sääntely ohjelmien tuotantojen ja lähettämisen kokonaisuutta eri osapuolet huomioon ottaen?

Kyllä, perustele

Voitte kirjoittaa perustelunne alla olevaan tekstikenttään.

Voimassa olevan lain mukaan edelleen lähettämisestä tulisi sopia kollektiivisesti sopimuslisenssillä ja korvata käyttöä myös kotimaisten tv-kanavien osalta. Laki mahdollistaa eurooppalaisen lisensioitikäytännön myös Suomessa. Käytännössä korvauksia ei tällä hetkellä av-tekijöille makseta. Suomi erottuu EU:n jäsenvaltiona, jossa tekijät eivät saa korvauksia edelleen lähettämisestä. Kaikissa muissa Pohjoismaissa tekijät saavat kollektiivisen sopimisen kautta edelleen lähettämiseen liittyvät korvaukset ja esimerkiksi Tanskassa näyttelijöille tiliytyy edelleen lähettämisestä vuositasolla noin 10 miljoonaa euroa.

Nykyinen toimintamalli palvelee operaattoreita, mutta ei direktiivin tarkoittamalla tavalla tekijöitä ja esittäviä taiteilijoita. Tekijöille tilanne on epäedullinen, sillä tuotantoyhtiöiden maksamissa tekijänoikeuskorvauksissa ei ole eritelty eri hyödyntämistapoja ja niistä maksettavia korvauksia. Tekijät eivät näin ollen tiedä täsmällisesti korvauksen määräytymisperusteita, eivätkä kykene arvioimaan luovutetuista oikeuksista maksettavan korvauksen asianmukaisuutta ja oikeasuhtaisuutta. Edelleen lähettämisen tuotantokohtaista määrää ei sopimusneuvotteluiden aikana arvioida, jolloin mahdolliset korvaukset ovat epämääräisesti muodostuvia.

Hämmästelemme operaattoreiden, tv-yhtiöiden ja tuotantoyhtiöiden väitettä, että korvauksista ja niiden määrästä olisi edes voitu sopia etukäteen - mistä tiedetään jo ennen tuotantoa, että miten monta kertaa tuotantoa tulevien vuosien aikana esitetään ja edelleenlähetetään ja mikä olisi yksittäisen tuotannon yksittäisen tekijän osuus eri vuosien aikana edelleenlähettämishelmavirrasta. Muissa EU-maissa yksittäisten tilitysten määrä/tekijä/tuotanto selviää vasta tilitysvaiheessa. Tekijänoikeuslaki edellyttää asianmukaista ja oikeasuhtaista korvausta sekä raportointia kerran vuodessa myös edelleen lähettämisen osalta. Nämä eivät myöskään toteudu tekijöiden osalta lain vaatimalla tavalla.

Tekijöillä ei valitettavasti ole mahdollisuutta neuvotella itsenäisesti paremmista sopimusehdoista, koska yksittäisen tekijän neuvotteluasema on huomattavasti heikompi kuin esimerkiksi tuotantoyhtiön tai tilaajana toimivan kanavan.

a) Onko 25 h §:n muutos selkeyttänyt alkuperäistä lähettämistä ja edelleen lähettämistä koskevan sääntelyn soveltamista kaapeliyritysten ja taloyhtiöiden toiminnassa?

Kyllä, perustele

Voitte kirjoittaa perustelunne alla olevaan tekstikenttään.

Toteamme, ettei tekijöille ole maksettu edelleen lähettämistä korvauksia lain muuttumisen jälkeen.

Lainmuutos on selkeyttänyt edelleen lähettämisen ja alkuperäisen lähettämisen välistä eroa, ja on selkeyttänyt sääntelyn soveltamista. Voimassaolevien säädösten teknologianeutralius selkeyttää toiminnan tekijänoikeudellista luonnetta, taloyhtiöt ja kaapeliyhtykset harjoittavat 25 h §:n mukaista edelleen lähettämistä.

b) Onko kaapeliyhtykset ja taloyhtiöiden toimesta tapahtuva televisiosisällön jakelu kansalaisille vähentynyt, kasvanut tai muutoin muuttunut uuden sääntelyn (25 h §) seurauksena? Liittäkää vastaukseen mahdollinen tilastotieto.

Ei, perustele

Voitte kirjoittaa perustelunne alla olevaan tekstikenttään.

Tiedossamme ei ole, että kotimaisen televisiosisällön jakelussa olisi tapahtunut muutoksia muuttuneen lainsäädännön vuoksi. Operaattorit kieltävät olevansa edelleen lähettäjiä kotimaisten tv-kanavien osalta.

Tekijät eivät ole saaneet korvauksia edelleen lähettämistä lain muuttumisen jälkeen ja sopimusneuvotteluissa heidän omaisuuden suoja ei toteudu, koska tekijöiltä edellytetään edelleen lähettämiseen liittyvien Kopiosto-oikeuksien perumista, mutta edelleen lähettämistä ei korvata tuotantoyhtiölle luovutettuja oikeuksia vastaavasti.

c) Ovatko verkkoyhtykset ja taloyhtiöt joutuneet maksamaan uuden sääntelyn (25 h §) seurauksena uudelleen tekijöille televisiosisällön edelleen lähettämistä korvauksia tilanteessa, jossa alkuperäinen lähettäjä on jo maksanut tekijöille koko Suomen osalta televisiosisältöä koskevista oikeuksista? Liittäkää vastaukseen mahdollinen tilastotieto.

Ei, perustele

Voitte kirjoittaa perustelunne alla olevaan tekstikenttään.

Kysymys on aseteltu asenteellisesti. Tekijät ja esiintyvät taiteilijat ovat merkittävästi heikommassa neuvotteluasemassa työn tekemisen ehtoja ja tekijänoikeuksia koskevissa kysymyksissä. Sopimusten ehtojen neuvottelemisen on miltei poikkeuksetta sanelevaa, eikä tekijöillä ole tosiasiallista mahdollisuutta sopia esimerkiksi tekijänoikeuden luovuttamisesta eri hyödyntämistapojen mukaisesti. Näin ollen myöskään edelleen lähettämiseen liittyviä korvauksia ei eritellä mahdollisesta tekijänoikeuskorvauksesta ja usein valta-asemassa olevan sopimusosapuolen vaatimuksena on edelleen lähettämistä koskevan oikeusluokan peruminen Kopiosto-valtuutukselta. Ei voida siis todeta, että tekijöille maksettaisiin korvauksia edelleen lähettämistä sopimuksen teon yhteydessä sovitun tekijänoikeuskorvauksen muodossa. Lisäksi olemme edellä jo todenneet, ettei edelleen lähettämisen osalta ole olemassa olevaa lisensointitoimintaa, koska suomalaisia televisiokanavia edelleen lähettävät operaattorit ovat kieltäytyneet neuvotteluista.

Kaapeliverkkoon lähettäminen tulisi katsoa edelleen lähettämiseksi ja näin ollen siitä tulisi korvata lisenssin nojalla, eikä se sisälly tuotantoyhtiön tekijälle maksamaan korvaukseen yleisön saataville saattamisesta ja julkisesta esittämisestä.

4. Eduskunnan lausuman (EV 312/2022 vp) mukaisesti arvioinnissa tulee huomioida myös perusoikeusvaikutusten punninta suhteessa sääntelyn tulkinta- ja soveltamiskäytäntöihin ja määrittelytarpeet erityisesti alkuperäisen ja edelleen lähettämisen suhteen. Korkeimmassa oikeudessa on vireillä oikeudenkäynti, jossa on kyse televisiolähetysten edelleen lähettämisestä. (Markkinaoikeus on antanut asiassa ratkaisun MAO:285/19, joka ei ole lainvoimainen <https://markkinaoikeus.fi/fi/index/paatokset/teollisjatekijanoikeudellisetasiat/mao28519.html>.)

Miten näkemyksenne mukaan tuleva korkeimman oikeuden ratkaisu tulisi ottaa huomioon eduskunnan lausumassa tarkoitetussa arvioinnissa? Perustele lyhyesti alla olevaan tekstikenttään.

Käynnissä oleva korkeimman oikeuden käsittely koskee jo vanhentunutta lainsäädäntöä, jota muutettiin direktiivin implementoinnin yhteydessä. Suomessa ylin tuomiovalta on kuitenkin korkeimmalla oikeudella ja on selvää, että korkeimman oikeuden ratkaisua on sovellettava sen sisällön mukaisesti.

Suomalaista lainsäädäntöä tulisi korjata siten, että tekijänoikeusjärjestöillä olisi asiavaltuus edustaa oikeudenkäynnissä edustamiaan oikeudenhaltijoita.

Tekijöiden omaisuuden suoja ei toteudu perustuslain edellyttämällä tavalla, kun oikeudenhaltijat eivät saa asianmukaisia ja oikeasuhtaisia korvauksia kotimaisten tv-kanavien edelleen lähettämisestä, vaikka teosten käyttäjät ovat voineet käyttää tekijänoikeuden suojaamaa sisältöä taloudellisen hyödyn tavoittelussa edelleen lähettämällä kotimaisia tv-lähetyksiä. Sopimusneuvotteluissa heikommassa asemassa olevilla tekijöillä ei ole mahdollisuutta neuvotella edelleen lähettämiseen liittyvistä korvauksista ja tekijänoikeuslain puitteissa heillä ei myöskään tulisi olla tätä tarvetta, vaan korvaukset edelleen lähettämisestä tulisi sopia ja hallinnoida sopimuslissenssillä, kuten voimassa olevassa tekijänoikeuslaissa todetaan ja kuten muissa Pohjoismaissa ja EU-maissa.

Kuusikko Elina
Suomen Näyttelijäliitto - Finlands Skådespelarförbund ry.